

Алекс Болдин

Жега

Никога не бях виждал такива силни горещини, както през този юли. В продължение на цяла седмица живака в термометрите не падаше под 40о на пладне и 35о, през нощта. Хората както си ходеха слънчасваха и тупваха в несвяст. Нощем, плувнали в пот, се мятаха като риби в леглата и сън не ги ловеше. Въобще, това бе рядко природно явление за нашата географска ширина, което даде ход за интересни човешки реакции и действия, които след време със смях щяха да си разказват по повод и без повод.

Току що отминалата гореща седмица, така беше шашардисала стария ерген Мето, че той започна да забравя елементарни неща. Получаването на мизерния аванс мигом го подсети, че на гроба на дядо му вече 23 години нямаше надгробна плоча. Много си го обичаше тоя свой дядо, затова при тая мисъл чак му се доплака.

Беше ранна неделна утрин. Мето плисна една шепа студена вода на лицето си, нахлузи орфаните си къси дънкови панталони и слезе в мазето, за да открие материал за реализиране на току що изникналата в съзнанието му идея. След старателно тършуване, намери някаква стара ламарина и късо парче ръждясал винкел. Откри и една кутия черна боя, незнайно откога използвана и се зае да изработва надгробна табела. За каменна плоча никога не бе имал достатъчно пари. Нали важното е да има нещо там... И метална табела ще свърши работа. Беше станал преди изгрев, за да хване хладината. Ряза, чука, боядисва и малко по малко табелата стана. Е, черната боя бе толкова стара, че се набръчка, но ако се погледнеш по-отдалеч, не се забелязваше много. Остана само да се надпише.

Мето никога не е бил краснописец, сам си го знаеше. Затова направи бърза уговорка с кръстника си по телефона, за необходимата процедура и след като получи уверението му, въздъхна с облекчение.

Кръстникът му се славеше в цялата махала с изрядния си технически шрифт (нали беше строителен техник), затова като умреше някое бабе, все него търсеха да надписва надгробните кръстове. Надписите ги догаждаше професионално, с всичките му дати и повествования. Проблемът му беше само един. Трудно го намираха в трезво състояние.

Тази сутрин Мето съвсем не беше сигурен, че работата му ще добие завършен вид, затова след като чу бодрия глас в телефонната слушалка облекчено си каза – „А-а ще стане!“ и побърза да приготви велосипеда, за да му занесе боядисаната табела. Тъкмо направи решителната крачка към входната врата и старият телефон настоятелно изврепя. Как беше забравил! Та нали бе поканил Коцето на велосипедна разходка до

запустялото си лозе. Хем щяха да видят дявovia му имот, хем щяха да наберат дренки, които се намираха в изобилие малко под него.

Мето толкова много беше нахвалил този екзотичен плод пред приятеля си, че оня вече бе започнал да го сънува. И то как? Всяка вечер си сипваше по една чаша дренков компот с лед. Пиеше го бавно, на глътки, гледайки любимия си късен телевизионен екшън. За проклетия беше забравил това свое обещание към Коцето. Добре че приятелят му бе поаметлив от него и не пропусна да го подсети.

Но и самия Коцето в момента имаше проблем. Неговият кръстник, пък му бе гостувал предишната вечер. Затова ставането в уговорения час за малко не бе провалено. За свое собствено учудване стана навреме. Той геройски преодоля сънливостта.

Вдигна телефонната слушалка и сънливо увери Мето, че велосипедното возило вече е на старт и че няколко минути ги дели от началото на велосипедното пътешествие.

Операцията с табелата трябваше да се завърши без много разтакване. Добре, че кръстникът на Мето живееше наблизо. Този път, след изричното Метово предупреждение, избягнаха темата за конструиране на телевизионни антени. Една друга тема, го бе завладяла, „измерване с мултицет“. Това обаче бе по-кратка тема и им отне само две дълги минути. След ожесточени уверения, жестикулирания и ръкомахания, подробната документация за надгробната табела му бе предадена и голямата грижа падна като планина от плещите на Мето.

Някъде, около кварталната бръснарница, велотраекториите на двамата приятели се пресякоха и се оформиха в една, с посока към малката хълмиста планина Катунца, където се намираше въпросното забравено лозе на Метовия дядо.

Утринта беше приятно прохладна, с нищо не предвещаваща приближаващата обедна жегa. Гумите на велосипедите шушнеха леко по прашния, мек път.

Те бяха бодри, оживени, говореха за какво ли не. По едно време нещо се захлопа „на тенекe“. Коцето се взря във велосипедната си конструкция и отегчено констатира.

– Отвила се е пак оная гайка. Завия я, а тя, не mine много време и се отвие. Голяма проклетия! – Трябваше да спрат, за да бъде завита въпросната гайка. Това бе извършено разбира се рутинно, на ръка, след което безгрижно продължиха.

– Много ти е ново колелото бе Коце! – похвали го Мето.

– Ами пазя си го, не му давам много зор. И скорости има, виж! –

Той щеше да превключи скоростите но се сети, че по някой път заяждаха. Отказа се, за да не обърка току що започнатото пътешествие.

– Откъде го купи?

– Подари ми го тъщата, за сватбата. Беше голям жест от нейна страна!

– Виждаш ли ка-акви са до-обри тъ-ъщите-е...! – Никой от двамата не бе изрекъл тази реплика. Огледаха се за да видят от къде иде и се изненадаха, че не бяха забелязали кретащото недалеч от тях бабе, нарамило на тояжка голяма лозарска торба. Вероятно бабето имаше скрити ядове със зетя си, затова не пропусна да защити тъщенското съсловие. Не желаеха да спорят с него по тоя въпрос и форсирано го задминаха.

Преди да стигнат околоръстния път, трябваше да минат малкото мостче на почти пресъхналата река Дебирица. Едно стадо изпосталели крави се бе задало от отсрещната страна на мостчето и се канеше да го премине. Водеше го млада юница. Тя препускаше напред, радостно мучейки, с голямата надежда, че скоро ще се хвърли на тучна паша. Ако се съди по пожълтялата, изсъхнала като слама трева, желанието и надали щеше да се осъществи.

Мето беше вече развил такава висока велосипедна скорост, че по зрителни изчисления сблъсък с юницата щеше да се осъществи неминуемо, точно върху тясното безпарапетно мостче.

– Ф-ю-ю, р-р-р ... – засвири и зарева Мето, защото положението беше такова, че той въобще не можеше да спре. Юницата като, че ли го разбра, защото спря стъписано, загледана в бързо приближаващия прашен облак. Поколеба се, но не направи така желаната стъпка върху мостчето. В този момент двамата велосипедисти профучаха с висока скорост, на сантиметри от рогата на младата палавница и опасното събитие така и не се състоя.

Пресякоха пустото околоръстно шосе и пред тях се изпречиха три широки, стръмни пътеки. Всяка от тях водеше към определен лозарски район. От тук вече, трябваше да бутат велосипедите по нагорнището, доста продължително време, докато открият запустялото лозе.

– Две години не съм ходил на него и не мога да си спомня десния ли път се хващаше или средния. Я, дай да хванем средния, пък ще видим накъде ще ни изведе! – Забутаха велосипедите нагоре, пъхтейки и спъвайки се в издълбания коловоз.

– Абе знаеш ли, че забравих да напълня шишето с вода. Мислех, че ще намерим някое кладенче. – задъхано изрече Коцето.

– Къде ти вода в тая голяма суша! Трети месец вече не е капвала

капка дъжд. Не бой се, аз нося малко, пък можем и да се отбием в някое лозе за да ни извадят от някой по-дълбок геран.

Широкият път се виеше стръмно нагоре. Слънцето отдавна беше вече изгряло и напичаше жестоко главите им. По челата им струеше пот. Вече половин час се тътреха по стръмнината, без никакъв ориентир. Спираха се от време на време, за да огледат околността за дрянови дървета. Но засега не се виждаше нищо...

– Кево-о-о...! Кево ма-а-а...! – някой се провикна току пред тях.

От дясната им страна се показва един мъж на средна възраст, гол до кръста, почернял от слънцето, бос, с къси, тъмни панталони, държащ стъклена бутилка в едната си ръка. Спряха! Мъжът също спря и ги загледа с интерес.

– Накъде бе момчета? – попита усмихвайки се.

– Дренки ще берем...! Да има кладенче на близо? – зададе болния въпрос Мето.

– В моя геран има вода. Нека дойде един с мен. Ще си напълни бутилките. Водата е добра, студена е на лед.

Коцето извади еднолитровото си пластмасово шише и тръгна след човека. Мето поседна на един по-голям камък за да си почине. Слънцето напичаше силно. Стана му горещо. Изправи се, с намерение да се скрие под някоя сянка но бе толкова горещо, че и сянката не помагаше.

Лъхна го острата миризма на говежда тор. Надникна зад гъстия храсталак и съзря по надолу, в малката рядка горичка, някакви паянтови постройки и кошара.

Може би някой развъждаше животни. Не се виждаше никакво движение. Дали пък стопанинът ги бе изкарал на паша? След малко Коцето и непознатия се показаха от храсталака.

– Водата е ледена, пробвай! – каза Коцето и подаде на Мето бутилката. Мето отпи една голяма глътка, изпръхтя, скръцна със зъби и въздъхна.

– Вярно бе, каква водица само...!

– Тоя мъж се оказа наш колега, жичкаджия! – усмихнато добави Коцето. Работи в енергото. А днес по една случайност му е рожден ден.

– Приятно ми е, Цветко се казвам! – отвърна човека и си подаде ръката.

– Ха да си жив и здрав и каквото искаш, да ти дойде! – поздрави го Мето.

– Тука има една Кева, говедарка. Бях тръгнал към нея за да ми налее бутилката с мляко. Днес чакам да ми дойдат едни колеги, та да

направим теферич. Заповядайте и вие, ако желаете!

– Много се извиняваме, но сме тръгнали да берем дренки. – отговори и за двамата Мето.

– Има ги хей там, нагоре към милиционерските лозя! Ама тая година са изсъхнали зелени на костилката. Такава суша не си спомням да е било.

– Е, ние ще ходим, че вече напече. Благодарим за водата и приятно изкарване на рождения ден!

– Благодаря! И на вас успех в дренкобера!

Разделиха се! Цветко се запъти към храсталака за да търси говедарката, а двамата приятели продължиха катеренето по стръмнината. Измина още половин час. Излязоха на едно открито и равно място. Пред тях, между дърветата, вече се виждаше билото на южния дял на Катунца.

– Я виж, виж, ... това не са ли дренки?! – провикна се Коцето.

– Да бе! Дренки са!

Няколко ниски дрянови дървета се бяха скрили под сянката на десетина високи стари дъбове. Плодовете им, добре узрели, се червенееха между гъстите листа. Приятелите захвърлиха велосипедите направо на пътеката, свалиха раниците и се втурнаха да берат. Дренките не бяха едри но затова пък добре узрели. Сянката на дъбовете бе позволила да се запази оскъдната влага в корените им и да се получи горе – долу нормален плод.

Мето извади от раницата си едно специално изработено, технологично приспособление, една телена пръчка, завършваща накрая с малка кука и започна да свежда дряновите клони. Беряха с оживление и радост. Радвах се на неочакваната находка.

Бързането на Коцето, доведе до скъсване на найлоновия му плик. Той обаче си бе взел един резервен. Смени набързо пликовете и продължи.

Не след дълго, пликът на Мето натежа от набраните дренки. Той го вмъкна в раницата и започна да я мести ту-тук ту-там, според мястото на бране. Това обаче му коства изгубване на телената кука, защото той неблагоприятно я оставяше край раницата. След няколко премествания, вече не можеше да си спомни къде я е сложил. Тюхкаше се и обикаляше. Това го забавяше и изнервяше. Накрая решително сгъна телта и я мушна при дренките. С това проблемът бе решен ефикасно. Времето минаваше бързо.

– Има ли бе момчета, има ли! – стресна ги един глас.

Пред тях изникна едно възрастно, ниско човече, с изпъчен голям

корем, явно местен лозар.

То говореше така бързо и непрекъснато, че едва му разбираха думите. Стана ясно, че е пенсионер, който се е преселил да живее от града на лозе.

– Да знаете какви дренки брах миналата година тук. Едри като сливи. Сложих един чаршаф под дряна, па брулих, брулих с една върлина... Два чувала дренки събрах!

– Какво ги прави толкоз много дренки? – поинтересува се Мето.

– Как какво! Сварих ги на ракия! Тя ракията, става от всичко, само да и хвърлиш повече захар. Ароматът и обаче се запазва. Мирише на дрянка! – Човечето беше поставило на главата си една носна кърпа, завързана в четирите си краища на възли. Имаше комичен текезесарски вид.

– Нещо ми омръзна тая работа. Бях завъдил стока, свине, кози. Сега няма вече нищо, само няколко кокошки, за пресни яйца. Натезаха ми годинките.

– Колко е голямо лозето ти? – попита го Коцето.

– Пет декара, но ще го продавам и ще се прибера в града.

– Няма ли да ти е скучно без него? С лозе се свиква!

– Няма! Абе момчета знаете ли, че хей там по-нагоре има много едри дренки, току зад завоя!

Това беше много добре скроен, хитър ход. Първи го прозря Мето. Явно, че искаше да ги отклони от беритбата и да ги прати в девета глуха. Той намигна на Коцето и рече. – Абе ще идем и там, но още малко ще поберем тук. – човечето видя, че номера не мина, въздъхна и си тръгна под напичащото слънце.

– Мето, не е ли ти жегата бе! Да спираме вече, моята раница се напълни.

– Жегата ми е, как не! Я дай да пийнем от студената вода! – Коцето извади бутилката, но водата бе станала топла като чай.

– Изподраха ми се ръцете, хайде да идем до твоето лозе и да се прибираме, че май температурата е пак над 35°C.

– Добре! Тръгваме!

Събраха багажа, завързаха раниците, изправиха велосипедите и тръгнаха. Сега вече, жегата започна действително да ги мори. Мето напълно бе загубил ориентир. Прегретият му мозък нещо не можеше да включи и да му подсказже познатите белези, които да ги изведат на лозето. Пред тях пътеката се разклони.

Вместо надясно, както трябваше да направят, те тръгнаха наляво.

Вървяха безрезултатно още половин час.

– Коце, така няма да стане нищо. Я дай да се качим на билото и там ще се опитам да се ориентирам. До лозето трябва да има два стълба с високо напрежение.

– Колко високо?

– Сто и десет хиляди волта!

Коцето го погледна умно. Явно се чудеше как може да се прави лозе в съседство с такава опасност. Той бе електроинженер и не можеше да се начуди на тяхната родова предприемчивост. Мето обаче отгатна мисълта му и уточни.

– Затова го и запусна дядо ми. Само го разора, насади две орехови дървета и повече не стъпи там.

– Ясно! Ти знаеш ли какво ме съветваше майка ми?

– Какво?

– Да не работя никога с ток! Било е много опасно! – сега пък Мето го погледна умно. Усмивката на Коцето обаче му подсказа, че въпреки жегата не бе загубил чувството си за хумор.

Вече стигнаха билото. Горещината стана непоносима. Ниските храсти бяха така изсъхнали, че една клечка кибрит им трябваше за да пламнат като факли. Видяха и няколко дряна. Плодовете им бяха почернели и сбръчкани от сушата. Сетиха се за думите на Цветко. Мето откъсна една дренка, за да я опита. Месото на плода се беше слепило за костилката. Тук, по билото нямаше никакви високи дървета. Нямаше къде да се скрият на сянка. Коцето извади бутилката и изпиха цялата вода, която носеха.

– Хей го лозето! – с отпаднал глас каза Мето.

Далеч в маранята, наистина съзряха двата стълба с високо напрежение. Слънцето ги заслепяваше. Въпреки че вече бяха преодолели стръмнината, дишаха тежко и уморено.

– А-а не! За никакво лозе не тръгвам. Давай да се прибираме, че тук ще слънчасаме! – решително каза Коцето. Мето бе на същото мнение.

След десетина метра видяха една пътека спускаща се надолу. Ягнаха велосипедите и започна едно шуру и стремглаво слизане. Контрата на Метовия велосипед нещо не държеше. Току пречука, прискърца и отпусне. Пълната с дренки раница тежеше на раменете му като циментов чувал. Този товар не му позволяваше да запазва равновесие и на няколко пъти той едва не се хвърли в хралалака.

Слизането бе учудващо бързо. Накрая контрата наистина запуши и трябваше да слезе от возилото. Подвикна на Коцето да спре и те отново,

вече доста уморени, клатушкайки и препъвайки се, забутаха велосипедите към близкото околоръстно шосе.

– Коце, как е настроението?

– Отлично!

– Ще те заведа до едно кладенче, което има винаги вода. То е хей там, до отклонението за язовирната стена. – Коцето беше също уморен. И неговата раница прекършваше раменете му, но той не даваше вид на такъв. Предложението на Мето явно му хареса. Кимна утвърдително.

Бяха стъпили вече на нагорещения шосеен асфалт. Далеч пред тях вдясно, се жълтееше язовирната стена. Беше точно по обяд. Слънцето немилостиво пърлеше кожата им. Горещината бе станала непоносима. Дори слабият ветрец от велосипедния ход не можеше да ги разхлади. По шосето нямаше никакво движение. Асфалтът се бе размекнал като тесто. Маранята и солената пот в очите им пречеше да се огледат.

Въртяха педалите мълчаливо, с усилие, тежко поемайки си дъх.

Неочаквано, вдясно от тях на един метален пилон се бялна табела. Тя указваше, че съвсем наблизо има минимаркет. Ето го! Една красива, червено-боядисана виличка се гушеше, на двајсетина метра, вдясно от шосето, в зелена, добре поддържана овощна градина.

– Да ти се пие случайно студена бира? – попита Мето.

– Как позна? – въодушевено откликна Коцето.

– Ами, давай тогава, хей я пътеката!

Минаха по една красиво оформена, настлана с базалтови плочи пътека. Навътре, в ляво, под гъста асма, бяха поставени четири пластмасови маси, покрити с червени, рекламиращи фирмата „Кока-Кола“ покривки. Край тях се мъдреха, грижливо наредени, по четири зелени стола. Същинска идилия, за изморените от горещината пътници. Паркираха велосипедите, хвърлиха раниците и се запътиха към гостоприемно отворената врата. Една млада, разрошена, очевидно уморена от работата и жегата стопанка, ги посрещна край отрупан със стока рафт. Омазнена табела предлагаше специалитета на заведението – пържена цаца на народни цени. Очите и на двамата обаче се бяха залепили в няколкото пълни каси с бира. Преглътнаха жадно. Явно, че пържената цаца не им направи сериозно впечатление.

С няколко думи уточниха вида на бирата и след уверението на стопанката, че тя ще бъде извадена от хладилник, Коцето заяви:

– Мой ред е да черпя!

– Нямам нищо против! – с пресъхнала уста изрече Мето.

Хванаха изпотените бутилки и чаши и се отпуснаха на крайната

маса, защото сянката там бе най-плътна.

– Е-ха-а! Та това е съвсем марково питие! Виж етикета, по лиценз е на „Легер“. Къде пък тук, в тоя пущинак, предлагат такава бира!

– Ами, човека си държи на реномето на заведението.

На няколко метра от тях, край мераклийски скована колиба, лежеше отмаляла от жегата, кльошава, с жълто кафяв косъм, кучка. При последните думи на Коцето тя надигна глава и наостри уши. Надали обичаше да пие бира, но подхвърления комплимент, очевидно взе като отправен към нея. Почеса се ожесточено зад ухото, за да изгони невидимата бълха и отново се унесе в обедна дрямка.

Няколкото глътки студена бира вдъхна оживление на разговора им. Преминаха от вече изтърканата тема за дренковия компот на много поспециализирана компютърна тема. Не усетиха как изпиха студената бира. Това чудесно марково питие така хубаво им подейства в тоя момент, че не биха се поколебали да повторят по още едно. Трябваше обаче да въртят педалите още един час под изцъкленото слънце, а пенливата течност щеше да ги натовари допълнително. От умората, жегата и изпитата бира очите на Мето започнаха да се затварят.

– Гладен ли си бе Коце?

– Нещо не ми се яде, но бих пийнал още една маркова! Жената е на село. Затваря домати консерви. Сега, като се прибера, ще си опържа две яйца и ще му ударя един хубав сън. – Той подсмъркна, извади носна кърпа и притисна едната си ноздра. От силната горещина му бе протекла кръв от носа.

Загледаха се в обраслата с прегоряла и пожълтяла трева язовирна стена. Маранята караше въздуха да трепти. Подобно на пустинен мираж едно прозрачно водно езеро се бе оформило в далечината. Предстоеше им изморителното въртене на педалите към града. Мето се беше заплеснал в неузрялото, едро грозде, висящо на кичури от асмата. Изпитваше непреодолимото желание, да се протегне и откъсне едно зърно от близкия грозд.

– Е, какво ще тръгваме ли? – подсети го Коцето.

– Хайде!

Двамата се надигнаха бавно, с голямо нежелание, нарамиха тежките като олово раници и забутаха велосипедите по циментираната пътека към шосето. Кучката отвори мързеливо едното си око, прозина се широко и отново се унесе в дрямка. Явно я мързеше да ги изпраща.

КРАЙ

© 2000 Алекс Болдин

Източник: Авторът

Разпространява се при условията на лиценза „Криейтив Комънс – Признание –
Некомерсиално – Без производни“ версия 2.5 (CC-BY-NC-ND version 2.5)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2954>]